

**STRATEGIC NARRATIVES AND CONFLICT SPILLOVER
EFFECT? HOW RUSSIAN-UKRAINIAN WAR CHANGES
THE BALTIC SEA REGION**

**СТРАТЕГІЧНІ НАРАТИВИ І ЕФЕКТ ПЕРЕЛИВАННЯ
КОНФЛІКТУ? ЯК ЗМІНЮЄТЬСЯ БАЛТІЙСЬКИЙ РЕГІОН
ПІД ВПЛИВОМ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ**

Vilkova D. S.

*PhD in International Relations, Social
Communications and Regional Studies
Assistant Professor, Department
of International Relations
and Foreign Policy,
Institute of International Relations,
Taras Shevchenko National University
of Kyiv
Kyiv, Ukraine*

Вілкова Д. С.

*доктор філософії,
асистент кафедри міжнародних
відносин і зовнішньої політики,
НН ІМВ КНУ імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

Безпековий ландшафт у регіоні Балтійського моря після чергового етапу російсько-української війни, а саме з 2022 року, став одним із наочних прикладів «ефекту переливання» конфлікту (conflict spillover) в сучасній Європі.

Усвідомлення російської загрози, почасти відсутнє після анексії Криму та початку агресії в 2014, унаочнилося з 2022 року внаслідок повномасштабного вторгнення РФ на територію України. Регіон Балтійського моря, десятиліттями відомий як «море кооперації» («Sea of Cooperation») [7], фактично перетворився на зону безпосереднього військово-політичного протистояння.

Зміна сприйняття загроз більшістю європейських держав у світлі неспровокованої російської агресії заслуговує окремого дослідження. Зосереджуючись лише на наслідках для балтійського регіону, засвідчуємо певне безпекове «пробудження», спровоковане подіями 2022–2026 років. Як зазначає дослідниця М. Олландер, вступ Фінляндії та Швеції до НАТО не лише закрити географічні прогалини, а й перетворив Балтійське море на стратегічний хаб, де оборона критичної інфраструктури тепер є невід'ємною частиною колективної безпеки Альянсу [1]. Так море кооперації стало «озером НАТО».

Внаслідок серйозних змін у самій структурі системи європейської безпеки спостерігаємо й певну теоретичну ревізію. Доречно згадати тут

бачення балтійськими державами самих себе як головних переможців у Холодній війні. Як зазначає дослідниця М. Мальксоо, країни Балтії не лише знову виникли на мапі як суверенні актори, але й успішно досягали національних інтересів шляхом долучення до євроатлантичних інституцій у 2000-них роках [5].

Однак ейфорійне бачення забезпечення безпеки країнами-членами Європейського Союзу як вирішеної на десятиліття вперед задачі, що можна прослідкувати в офіційних документах 2000-них років, не тривало довше двох десятиліть [3]. Про переростання теорій реальністю свідчать і погляди на регіон, притаманні представникам копенгагенської школи. У праці 2003 року Б. Бузан та О. Вевер відносили як країни Балтії, так і Україну та Молдову до так званих «прикордонних кейсів» на межі двох регіональних комплексів безпеки. Ішлося про європейський та пострадянський РКБ [2]. Сучасні ж події демонструють, що «прикордонні кейси» поволі перетворюються в консолідований безпековий фронтир.

Починаючи з 2022 року, офіційні стратегічні документи Європейського союзу засвідчують кардинальні зміни в баченні загроз безпеці. Варто згадати лише Стратегічний компас ЄС, у передмові до якого автор Ж. Боррель називав російсько-українську війну «найбільш серйозною безпековою кризою в Європі за останні десятиліття» [4]. Назагал, російсько-українська війна спонукала держави балтійського регіону до переоцінки безпеки, стратегій стримування та готовності країн до оборони. [6] У цьому контексті важливими є прояви ефекту переливання конфлікту, які проявляються щонайменше в трьох наступних аспектах:

1. Напади на інфраструктуру. Атаки на підводні кабелі та енергомережі в регіоні Балтійського моря – пряма реакція з боку агресивних держав на спроби втілення санкційного режиму. Меседж за подібними діями доволі очевидний – у будь-який момент можуть постраждати економіки балтійських країн та критична інфраструктура.

2. Електронна війна. Глушіння GPS, що спостерігається в ширшому нордично-балтійському регіоні – лише один з аспектів переливання конфлікту з прямим впливом на цивільну авіацію, роботу логістики, зв'язку тощо.

3. Тіньові операції. Одним із важливих проявів розширення конфлікту за межі безпосереднього поля бою – діяльність російського «тіньового флоту» для розвідки та диверсій у регіоні Балтійського моря.

У контексті стратегічних наративів спостерігаємо протистояння в низці напрямів, які можна звузити до наступної дихотомії. З одного боку, існує російський наратив «облоги.» Кремль послідовно – хоч

і безпідставно – просуває ідею, що розширення НАТО є першопричиною війни. Україну таврують як «недодержаву», а балтійські країни часто розглядають як екстремістів з русофобськими настроями. Мета поширення таких нарративів – розмити західну солідарність, особливо в контексті того, що в планах подальших агресивних дій Росії можуть фігурувати і самі держави регіону Балтійського моря.

Протилежний балтійсько-український нарратив для лаконічності можна звести до солідарної стійкості. Спільна позиція країн Балтії, Скандинавії, Польщі та України базується на визнанні Росії агресором з імперіалістичними ідеями та їх агресивними проявами в зовнішній політиці. Україна згідно такого бачення виступає як держава, що безпосередньо зміцнює балтійську безпеку. Це здійснюється шляхом військового стримування (до прикладу, знищення сил РФ та Чорноморського флоту зменшує тиск на північний фланг НАТО) та технологічного співробітництва. Зокрема, розвиток безпілотних морських систем стає фундаментом для нових оборонних стандартів у регіоні.

Регіон Балтійського моря сьогодні – це лабораторія гібридного конфлікту. Водночас, стала співпраця у форматі «Балто-Скандинавія-Польща-Україна» поступово трансформує його із зони вразливості у безпекову спільноту із спільними стратегічними нарративами та баченням загроз.

Література:

1. Ålander M. Death by a thousand paper cuts: Lessons from the Nordic-Baltic region on countering Russian gray zone aggression. *Carnegie Endowment for International Peace*. 2024. URL: <https://carnegieendowment.org/research/2024/11/russia-gray-zone-aggression-baltic-nordic> (Last accessed: 19.03.2026).

2. Buzan B., Wæver O. *Regions and Powers: The Structure of International Security*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 564 p.

3. Council of the European Union. *A secure Europe in a better world: European security strategy*. Brussels: EU Publications Office, 2009. 43 p. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/30823/qc7809568enc.pdf> (Last accessed: 19.03.2026).

4. European External Action Service. *A strategic compass for security and defence: For a European Union that protects its citizens, values and interests and contributes to international peace and security*. Brussels: EU Publications Office, 2022. 64 p. URL: https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf (Last accessed: 19.03.2026).

5. Mälksoo M. The Postcolonial Moment in Russia's War Against Ukraine. *Journal of Genocide Research*. 2023. Vol. 25, № 3–4. P. 471–481. DOI: 10.1080/14623528.2022.2074947.

6. Slakaitytė V., Surwillo I. Strengthening civil preparedness in the Baltic Sea Region. Danish Institute for International Studies (DIIS). *DIIS Policy Brief* Vol. 8. 2025. 5 p. URL: <https://www.diis.dk/en/research/strengthening-civil-preparedness-in-the-baltic-sea-region> (Last accessed: 19.03.2026).

7. Wise, E., Terpiger, P. Transnational cooperation for prosperity in the Baltic Sea Region. Nordic Council of Ministers. Copenhagen : Scanprint, 2009. 72 p. URL: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:702607/FULLTEXT01.pdf> (Last accessed: 19.03.2026).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-669-0-22>

INSTITUTIONAL ADAPTATION TO «PERMANENT WAR» AS A NEW SECURITY PARADIGM

ІНСТИТУЦІЙНА АДАПТАЦІЯ ДО «ПЕРМАНЕНТНОЇ ВІЙНИ» ЯК НОВОЇ БЕЗПЕКОВОЇ ПАРАДИГМИ

Vovk S. O.

*doctor of political sciences, professor,
professor of the department of political
science and international relations,
State Institution "Luhansk Taras
Shevchenko National University"
Lubny, Ukraine*

Вовк С. О.

*доктор політичних наук, професор,
професор кафедри політології і
міжнародних відносин,
ДЗ «Луганський національний
університет імені Тараса Шевченка»
м. Лубни, Україна*

Інституційна адаптація до «перманентної війни» як нової безпекової парадигми постає однією з проблем сучасної політичної науки, оскільки трансформація безпекового середовища у XXI ст. свідчить про зникнення чітких меж між станом війни та миру. У контексті гібридизації конфліктів, розширення спектру загроз і зростання ролі недержавних акторів, війна дедалі більше набуває рис тривалого, латентного та багатовимірного процесу. За таких умов класичні інституційні моделі, сформовані у парадигмі стабільного мирного розвитку, виявляються недостатньо ефективними, що зумовлює необхідність їх глибокої адаптації до реалій «перманентної війни».